

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 346/2013-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. júna 2013 predbežne prerokoval sťažnosť P. L., Ž., t. č. vo výkone trestu I., zastúpeného advokátkou JUDr. K. D., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 257/2004 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 187/2003) a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. L. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. januára 2013 doručená sťažnosť P. L., Ž., t. č. vo výkone trestu I. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 257/2004 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 187/2003).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 23. decembra 2003 domáha proti Generálnemu riaditeľstvu Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky, Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky, Ústavu na výkon väzby Nitra a Ústavu na výkon väzby Leopoldov písomného ospravedlnenia a zaplatenia sumy 10 000 € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Sťažovateľ žalobu opiera najmä o tvrdenie, že v ústavoch na výkon väzby, v ktorých bol v rámci trestného (väzobného) stíhania umiestňovaný, nemal prístup k právnym informáciám (právnej literatúre, právnym publikáciami, súdnej judikatúre), dôsledkom čoho nemohol svoje práva poznať, a tým svoje právo na obhajobu aktívne a účinne realizovať.

V právnej veci žaloby sa toho času na okresnom súde vedie konanie pod sp. zn. 9 C 257/2004.

Právna zástupkyňa sťažovateľa po uvedení prehľadu v danej právnej veci vykonaných procesných úkonov porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov odôvodňuje okrem iného najmä takto:

«... Z prehľadu súdneho spisu... je zrejmé, že Okresný súd Bratislava I v konaní sp. zn. 9 C 257/2004 od prijatia návrhu na začatie konania dňa 23. 12. 2003 doposiaľ nevykonal žiadne pojednávanie vo veci samej.

Od 12. 12. 2004, keď súd vydal uznesenie, ktorým návrh na vydanie predbežného opatrenia odmietol až do zaznamenania úpravy súdu Kancelárii dňa 20. 1. 2010 na zisťovanie, kde sa navrhovateľ v súčasnosti nachádza, či je vo výkone trestu a kde sa nachádza, sa vecou na Okresnom súde Bratislava I, t. j. viac ako 5 rokov nikto nezaoberal a nebol v toto období vykonaný akýkoľvek úkon súdu.

Samotné konanie trvá už 9 rokov...

... súd, teda Okresný súd Bratislava I ako súd prvého stupňa do dnešného dňa nepostupoval tak, aby ochrana sťažovateľovho práva na súdnu ochranu bola zabezpečená v primeranej lehote. Prietahy v konaní vykazujú najmä skutočnosť, že doposiaľ nebolo vykonané žiadne pojednávanie vo veci samej.

Už v roku 2011 podal sťažovateľ... na Ústavný súd... ústavnú sťažnosť, ktorou sa domáhal ochrany jeho základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov... postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 257/2004.

Pred podaním uvedenej ústavnej sťažnosti z roku 2011, podal sťažovateľ predsedovi Okresného súdu Bratislava I sťažnosť na prietahy v konaní 9 C 257/2004 podľa osobitného zákona, ku ktorej sa predseda okresného súdu písomne vyjadril v tom zmysle, že vec bude sledovať. Vyjadrenie predsedu Okresného súdu Bratislava I k tejto sťažnosti bola podľa vyjadrenia sťažovateľa prílohou jeho ústavnej sťažnosti z r. 2011 a je súčasťou spisu...

... sťažovateľ má za to, že splnil podmienku prípustnosti konania podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde tým, že sťažovateľ vyčerpal právne prostriedky ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov...

Napriek tomu, že predseda Okresného súdu Bratislava I bol informovaný o prietahoch v konaní a k sťažnosti sťažovateľa na prietahy v konaní podanej sťažovateľom podľa osobitného zákona sa vyjadril v tom zmysle, že bude priebeh veci vec dlhodobo sledovať, neurobil žiadne opatrenia, ktoré by smerovali k urýchlenému prerokovaniu a rozhodnutiu vo veci.

Vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ nie je právnik, že v čase podania návrhu na začatie konania pred Okresným súdom Bratislava I bol vo výkone väzby a v súčasnosti je vo výkone trestu odňatia slobody, nebol a nie je v konaní zastúpený právnym zástupcom a najmä na skutočnosť, že súd sťažovateľa poučil o jeho procesných právach až po siedmich rokoch, prípisom zo dňa 13. 4. 2011, ktorým súd dodatočne zaslal navrhovateľovi „poučenia o procesných právach“ svedčí o tom, že sťažovateľ sa nijakým spôsobom nepodieľal na prietahoch súdu. Na výzvy súdu, tak ako to vyplýva zo spisu Okresného súdu Bratislava I, vždy v krátkom čase podával vysvetlenia a návrhy a to i návrhy na pripustenie zmien návrhu na začatie konania...

... uplatnenú sumu primeraného zadosťučinenia odôvodňuje aj tým, že právna neistota, v ktorej sa sťažovateľ dlhodobo nachádza, mu spôsobuje emocionálne utrpenie a stres a trpí pocitom diskriminácie. Prietahy v konaní spôsobené súdom navyše spôsobujú dôkaznú núdzu na strane navrhovateľa, nakoľko výpovede svedkov, vzhľadom uplynutie dlhšej doby budú spochybňované alebo svedkovia si nebudú s odstupom času na niektoré

okolnosti pamätať, časť dôkazných prostriedkov v listinnej podobe môže byť skartovaná a tým výsledok konania vedenom pred Okresným súdom Bratislava I môže byť neistý...»

Sťažovateľ na základe uvedených skutočností navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Ústavné právo P. L... na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I. v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 257/2004 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 257/2004 sa prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

3. P. L... sa priznáva finančné zadošťačenie v sume 10 000 eur..., ktoré je Okresný súd Bratislava I mu povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia...

4. Okresný súd Bratislava I. je povinný uhradiť JUDr. K. D., advokátke trovy právneho zastupovania podľa tarify.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal...

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd pri konaní podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Predmetom sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 257/2004 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 187/2003).

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...

Podľa zistenia ústavného súdu s'ťažovateľ porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 257/2004 dvakrát namietal, a to s'ťažnosťami podanými ústavnému súdu 15. júna 2011 a 18. mája 2012.

O prvej z uvedených s'ťažností ústavný súd rozhodol uznesením č. k. I. ÚS 271/2011-11 z 24. augusta 2011 tak, že ju odmietol ako neprípustnú z dôvodu, že s'ťažovateľ podal s'ťažnosť na priet'ahy v konaní predsedníčke okresného súdu v krátkom čase pred podaním s'ťažnosti ústavnému súdu, čo sa javilo byť iba formálnym úkonom, ktorému nebolo možné pripísať účinky, ktoré by inak taká s'ťažnosť mohla mať, ak by predsedníčka okresného súdu dostala primeranú (rozumnú) lehotu na prijatie opatrení proti zbytočným priet'ahom vo veci samej. Ústavný súd preto konštatoval, že s'ťažnosť bola podaná predčasne.

Konanie o druhej s'ťažnosti s'ťažovateľa (doručenej ústavnému súdu 18. mája 2012) ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 1/2013-44 zo 16. januára 2013 zastavil, pretože 7. decembra 2012 bolo ústavnému súdu doručené späťvzatie s'ťažnosti v celom rozsahu a s'ťažovateľ žiadal o zastavenie konania pred ústavným súdom.

Vo vzťahu k aktuálnej s'ťažnosti podanej ústavnému súdu pre namietané porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd sústredil svoju pozornosť na to, či s'ťažnosť na priet'ahy v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 9 C 257/2004 podaná jeho predsedníčke predstavovala účinný prostriedok nápravy na ochranu označeného základného práva s'ťažovateľa.

S'ťažnosť s'ťažovateľa na priet'ahy v konaní bola okresnému súdu doručená 11. apríla 2011. Na túto odpovedala predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr 2121/2011 z 2. mája 2011, v ktorom konštatovala, že „s'ťažnosť je dôvodná“, a oznámila s'ťažovateľovi, že „vyzvala zákonného sudcu a vyššieho súdneho úradníka, aby neodkladne prijali

opatrenia na odstránenie vzniknutého stavu“, a že vec bude „priebežne sledovať tak, aby k zbytočným prieťahom v konaní zo strany súdu nedochádzalo“.

Po vybavení sťažnosti predsedníčkou okresného súdu okresný súd 9. júna 2011 vyzval dožiadaný súd na oznámenie stavu vybavenia dožiadania. Táto výzva bola dožiadanému súdu doručená 13. júna 2013. Dožiadaný súd 6. júla 2011 upovedomil žalovaného, ako aj sťažovateľa o tom, že výsluch sťažovateľa vykoná 19. júla 2011 v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Leopoldov, ktorý sa v tento deň aj reálne uskutočnil. Následne 22. júla 2011 bola zápisnica o výsluchu sťažovateľa z 19. júla 2011 doručená okresnému súdu a 2. augusta 2011 bolo okresnému súdu doručené podanie sťažovateľa, ktorým okrem iného za ďalších žalovaných označil: 1. Slovenskú republiku, zastúpenú Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, 2. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, 3. Ústav na výkon väzby Nitra a 4. Ústav na výkon väzby Leopoldov, súčasne sťažovateľ upravil žalobný petit tak, že žiada, aby okresný súd uložil žalovanému za porušenie jeho práv povinnosť sa mu písomne ospravedlniť a zaplatiť mu sumu 10 000 € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy, a zároveň požiadal o oslobodenie od súdny poplatkov.

Uznesením z 5. septembra 2011 okresný súd rozhodol o pripustení žalovaných do konania a 6. septembra 2011 okresný súd zaslal sťažovateľovi na vyplnenie tlačivo o jeho osobných, majetkových a zárobkových pomeroch, kvôli rozhodnutiu o jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, súčasne ďalším uznesením okresný súd uložil sťažovateľovi povinnosť odstrániť vady žaloby, ako aj podania z 2. augusta 2011 pod hrozbou jeho odmietnutia. Dňa 22. septembra 2011 sťažovateľ reagoval na výzvu okresného súdu a súčasne mu zaslal vyplnené tlačivo o majetkových pomeroch, pričom žiadal o ustanovenie právneho zástupcu. Žalovaný v 1. rade 23. septembra 2011 žiadal o predloženie spisu.

Okresný súd uznesením z 19. apríla 2012 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne v súvislosti s jeho žiadosťou o ustanovenie právneho zástupcu ho poučil, že osobitným uznesením bude odkázaný na Centrum právnej pomoci, a súčasne

žalovanému v 1. rade zaslal žalobu vrátane jej doplnení. Dňa 15. mája 2012 sťažovateľ doplnil svoju žalobu. Uznesením zo 4. júla 2012 okresný súd odkázal sťažovateľa na Centrum právnej pomoci. Okresný súd 9. augusta 2012 vyzval sťažovateľa na spresnenie petitu žaloby, resp. na oznámenie, či majú byť žalovaní na plnenie zaviazaní spoločne a nerozdielne. Sťažovateľ na túto výzvu reagoval 28. augusta 2012 s tým, že žiadal, aby žalovaní boli na plnenie zaviazaní spoločne a nerozdielne. Sťažovateľ sa 14. septembra 2012 vyjadril k sporu a uznesením z 15. októbra 2012 okresný súd pripustil zmenu žalobného petitu, pričom záhlavie tohto uznesenia opravil opravným uznesením zo 6. novembra 2012.

Uznesením z 22. novembra 2012 okresný súd uložil žalovaným v 2. – 5. rade, aby sa do 15 dní vyjadrili k žalobe, pričom žalovaný vo 4. rade sa vyjadril 27. decembra 2012 a žalovaný v 5. rade sa vyjadril 28. decembra 2012. Opravným uznesením z 28. januára 2013 okresný súd opravil výrokovú časť uznesenia z 15. októbra 2012 a zároveň sťažovateľovi zaslal vyjadrenia žalovaných vo 4. a 5. rade. Sťažovateľ 8. februára 2013 zaujal stanovisko k vyjadreniam žalovaných vo 4. a 5. rade a 13. februára 2013 bolo okresnému súdu bolo doručené aj vyjadrenie žalovaného v 2. a 3. rade k žalobe.

Dňa 20. marca 2013 okresný súd nariadil pojednávanie na 19. apríl 2013, pričom prípisom z 22. marca 2013 okresný súd sťažovateľovi s poukazom na to, že sťažovateľ bol už vo veci vypočutý dožiadaným súdom, oznámil, že jeho účasť na pojednávaní nie je nutná a o jeho priebehu bude vyzrozmeneý zaslaním opisu zápisnice, tiež ho požiadal, aby obratom oznámil, či je zastúpený Centrom právnej pomoci, resp. aby o termíne pojednávania upovedomil svojho právneho zástupcu. Sťažovateľ 3. apríla 2013 okresnému súdu okrem iného oznámil, že nesúhlasí s tým, aby sa pojednávanie uskutočnilo v jeho neprítomnosti.

Na okresnom súde sa 19. apríla 2013 v neprítomnosti sťažovateľa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo po prerokovaní veci odročené na 17. máj 2013 na účely doplnenia vyjadrení a dokazovania. Okresný súd 22. apríla 2013 zaslal sťažovateľovi opis zápisnice z pojednávania s poučením o možnosti vyjadriť sa a súčasne požiadal sťažovateľa o oznámenie, či žiada o svoje ďalšie vypočutie k veci. Dňa 2. mája 2013 sťažovateľ

oznámil, že na svojej osobnej účasti na pojednávaniach naďalej trvá a zároveň proti konajúcej sudkyni vzniesol námietku zaujatosti. Okresný súd 6. mája 2013 žiadal sťažovateľa, aby oznámil, či vznáša námietku zaujatosti len proti konajúcej sudkyni alebo proti všetkým sudcom okresného súdu, aby uviedol dôvod zaujatosti a kedy sa o tom dôvode dozvedel. Dňa 13. mája 2013 žalovaní v 3. a 4. rade zaslali okresnému súdu listinné dôkazy a súčasne žiadali o ospravedlnenie svojej neúčasti na pojednávaní 17. mája 2013. Sťažovateľ 15. mája 2013 oznámil, že námietku zaujatosti vznáša len proti konajúcej sudkyni a tiež jej dôvody. Pojednávanie konané 17. mája 2013 bolo po prerokovaní veci odročené na neurčito na účely vypočutia sťažovateľa prostredníctvom dožiadaného súdu a 20. mája 2013 okresný súd zaslal sťažovateľovi opis zápisnice z pojednávania, pričom mu oznámil, že keďže ním uvádzané dôvody zaujatosti konajúcej sudkyne spočívajú len v jej postupe, túto nebude nadriadenému súdu predkladať na rozhodnutie, a tiež sťažovateľa upovedomil o tom, že prostredníctvom Okresného súdu Trenčín bude vykonaný jeho výsluch, zároveň tomuto súdu zaslal dožiadanie na vykonanie výsluchu sťažovateľa spolu so špecifikáciou predmetu výsluchu.

Podľa judikatúry ústavného súdu ak sa využitie právneho prostriedku na ochranu základných práv a slobôd, na uplatnenie ktorého má sťažovateľ právo (napr. podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), prejavilo ako účinný prostriedok nápravy, ústavný súd sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú (vyplýva to napr. z rozhodnutí IV. ÚS 186/2013, IV. ÚS 222/2013, III. ÚS 195/2013).

Z prehľadu procesných úkonov vykonaných vo veci po podaní sťažnosti na prietahy v konaní ústavný súd konštatuje, že tento prostriedok nápravy, na podanie ktorého bol sťažovateľ oprávnený, bol účinný a okresný súd od tohto momentu koná plynule bez toho, aby ústavný súd v jeho postupe zistil kvalifikované zbytočné prietahy. Okresný súd teda potom, ako mu bola daná možnosť nápravy vo vzťahu k zásahu do základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, postupuje v súlade s účelom základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, t. j. tak, aby došlo k odstráneniu

právnej neistoty sťažovateľa. Tomuto záveru v konečnom dôsledku nasvedčuje v podstate aj späťvzatie sťažnosti podanej ústavnému súdu 18. mája 2012.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd sťažnosť sťažovateľa už po predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Pretože sťažnosť bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa (prikázať okresnému súdu konať bez zbytočných prieskumov, priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia), rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody (čl. 127 ods. 2 ústavy), k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. júna 2013